

Op verhaal komen: een contextuele bijbelstudie over Zacheüs

Nodig: Bijbels, kaars, gekleurde doek, afbeeldingen (over natuur, menselijke emoties, levensfasen), flipover, stiften, liedboeken

Bijbelstudie over Lucas 19:1-10

Stap 1: Openen en kennismaken

Zorg ervoor dat mensen in een kring rondom gekleurde doek, kaars en Bijbel kunnen zitten. Deze drie elementen vormen ons liturgisch centrum. Heet als facilitator de mensen welkom. Spreek uw wens uit voor een goede ontmoeting met elkaar, met het Woord van God, en met God zelf. De kaars kan al branden of kan aangestoken worden tijdens het samen zingen van een lied.

ZIEN – Verkennen van het eigen verhaal

Stap 2: Introductie en context

Stilstaan bij onszelf. Zorg van tevoren voor een aantal verschillende afbeeldingen (kaarten, platen...), afbeeldingen die iets verbeelden van de natuur, menselijke emoties, levensfase. Plaats deze afbeeldingen op de grond of op een tafel, op een plek waar mensen ze goed kunnen zien.

Vraag mensen een afbeelding te kiezen en op te pakken die hen vandaag aanspreekt. Ga daarna de kring rond en vraag mensen hun afbeelding te laten zien en te vertellen waarom ze deze afbeelding hebben gekozen. Plaats daarna de afbeeldingen terug.

Vraag daarna de deelnemers een afbeelding te kiezen die hen iets zegt over 'verloren zijn'. Deel deze afbeeldingen ook met elkaar in de kring en plaats ze daarna terug.

IN GESPREK MET DE TEKST – Verkennen van het bijbelverhaal

Stap 3 De Bijbel openen

Vraag iemand Lucas 19:1-10 te lezen.

Stap 4: De tekst bestuderen

Voor de facilitator: onderaan dit document vindt u een bijlage met achtergrondinformatie die u kan helpen de studie te faciliteren. Waar gaat deze tekst over? Schrijf alles wat gezegd wordt op een flipover. Zo laat je zien dat alles wat gezegd

wordt goed is, en bevestig je mensen. Wanneer de eersten iets gezegd hebben en blijkt dat hier daadwerkelijk naar je geluisterd wordt, zullen meer mensen hun mond open doen.

Stap 5: In kleine groepjes de tekst bestuderen

Verdeel de groep in kleinere groepjes. Een groepje zou niet meer dan 4 mensen moeten bevatten. Geef hun de volgende vragen mee, en laat hun hier ongeveer 20 minuten mee werken:

- Welke personages komen we tegen in het verhaal?
- Wat zijn de relaties tussen de verschillende personages?
- Wat zijn de machtsverhoudingen tussen de verschillende personages?
- Doet het verhaal denken aan andere Bijbelverhalen?

Breng iedereen terug in de grote groep en vraag naar wat gevonden is. Schrijf ook dit op de flipover.

Stap 7: De context van de tekst bestuderen

Teksten in de Bijbel staan nooit op zichzelf, maar zijn altijd deel van een groter verhaal. Lees daarom samen Lucas 18:35-43, het stuk tekst dat vlak voor het verhaal over Zacheüs staat. Een verhaal over de genezing van een blinde.

Vraag de deelnemers terug te keren in de groepjes of bespreek de volgende vraag plenair: wat is het verband tussen dit verhaal over de genezing van een blinde en het verhaal over Zacheüs? Schrijf alles op wat gezegd wordt. En ook dit tekstgedeelte is weer deel van een groter verhaal. Vanaf hoofdstuk 15 klinkt in Lucas het “evangelie van de outcasts”. Het verloren schaap, het verloren muntje, de verloren zoon. We vinden er veel verhalen over het contrast tussen arm en rijk. Het verhaal over de arme Lazarus, het verhaal over een rijke man die wil weten hoe deel te krijgen aan het eeuwig leven.

Vraag mensen terug te keren in de kleine groepjes en óf te lezen van hoofdstuk 15 tot hoofdstuk 19:10, óf hoofdstuk 18 tot 19:10. Geef hun de volgende vraag mee: wat betekent deze grotere context voor het verhaal over Zacheüs? Wat is het verband? Verzamel opnieuw de antwoorden plenair.

HANDELEN – Samen werken aan verandering

Stap 7: Verwerking (optioneel)

Vraag de groepjes een creatieve tekening te maken van de duiding van het Zacheüs verhaal. Deel deze tekeningen plenair.

Stap 8: Terugkoppeling naar eigen leven en context

Lucas 19:10: de Mensenzoon is gekomen om te zoeken en te redden wat verloren was.
Wie zijn verloren? Wie zijn gered? Wat nemen we van deze studie mee het leven in?
Waar zet het verhaal ons toe aan?

Stap 9: Afsluiting

Nodig de groep opnieuw uit in de kring te gaan staan, hand in hand. Vraag mensen een woord te delen dat hun tijdens deze studie is bijgebleven. Zing met elkaar een (zegen)lied.

Achtergrondinformatie voor de facilitator

Het verhaal over Zacheüs vinden we enkel terug in het Lucasevangelie, het evangelie waarin het verschil tussen arm en rijk en Jezus' goede nieuws voor de armen een dominant thema is.

Lucas 4:18-19: 'De Geest van de Heer rust op mij, want hij heeft mij gezalfd. Om aan armen het goede nieuws te brengen heeft hij mij gezonden, om aan gevangenen hun vrijlating bekend te maken en aan blinden het herstel van hun zicht, om onderdrukten hun vrijheid te geven, om het genadejaar van de Heer uit te roepen.' Een verwijzing naar Jesaja 61: 1-2.

Het is interessant om het verschil te zien tussen het verhaal van Zacheüs en Lucas 18:18-23. In Lucas 18 ontmoeten we een hooggeplaatst persoon van wie gevraagd wordt alles te verkopen en de opbrengst te verdelen onder de armen, om zo deel te kunnen nemen aan het eeuwig leven. Hij kan het niet. De rijke Zacheüs echter geeft (ongevraagd!) de helft van zijn bezittingen weg. Een klein wonder?

Er zijn ook lijnen te trekken met Lucas 5:27-32, waar de tollenaar Levi wordt geroepen. Interessant is ook dat het morren van de omstanders is hetzelfde morren als dat van de oudere broer in het verhaal van de verloren zoon. Een van de overeenkomsten tussen de genezing van de blinde man en de ontmoeting met Zacheüs lijkt het motief van zien en niet-zien te zijn. In beide verhalen zijn er ook omstanders die de ontmoeting met Jezus belemmeren.

Bekijk ook de algemene instructie voor een bijbelstudie op <https://www.protestantsekerk.nl/contextueel-bijbellezen/>. Daar vindt u aanwijzingen om de bijbelstudie te begeleiden. Bereid het goed voor en let met name op hoeveel tijd er is. Het is aan te raden zeker twee uur in te plannen, of anders het programma over twee avonden te verdelen. Maak van tevoren keuzes en een tijdsplan. Deze opzet is een leidraad, natuurlijk kunt u de opzet ook aanvullen of aanpassen aan de groep.